

TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUNIY INTELEKTDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI

Iskandarov Abdugani Shuhrat o'g'li

Millat Umidi universiteti BA – 203 guruh talabasi

Yuldashev Abduxakim

Ilmiy rahbar .TDIU (i.f.PHD)

skandarovabdugani@icloud.com

Annotatsiya; Ushbu maqolada su'niy intellekt (AI)ning ta'minot zanjirini boshqarish hamda logistikaga ta'siri haqidagi taqdiqotni taqdim etadi . Bunda zamonaviy tendensiyalar suniy intellektning afzallik va istiqbollarga e'tibor qaratiladi . Ta'minot zanjirlarini optimallashtirish ombor zaxiralarini boshqarish hamda xarajatlarni kamaytirish logistikada su'niy intellektning AI ning asosiy qo'llanilishi korib chiqiladi.

Kalit so'zlar ; suniy intellekt un'iy intellekt, ta'minot zanjirini boshqarish, tovarlar, avtomatlashtirish, tezkor yetkazib berish, optimallashtirish.

Abstract.This article presents a study on the impact of artificial intelligence (AI) on supply chain management as well as logistics, with a focus on modern trends, the advantages and prospects of artificial intelligence. Basic applications of artificial intelligence (AI)are considered in logistics such as supply zone optimization, warehouse stock management, and cost reduction.

Keywords:artificial intelligence, supply chain management, inventory, automation, express delivery, optimization.

Kirish

So'ngi yillarda iste'molchilar talabining o'sishi bilan, ta'minot zanjirida samaradorlikni oshirish va xarajatlarni kamaytirish ta'minot zanjiri boshqaruvining ustuvor vazifalari bo'lib kelmoqda. Bu muammolarni bartaraf etishning asosiy vositalardan biri sun'iy intellekt (AI) desak adashmagan bo'lamiz. Sun'iy intellekt (AI) bugungi kunda turli sohalarida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda va logistika bundan mustasno emas.Endilikda yangi texnologiyalar va ayniqsa, sun'iy intellekt ulkan muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Nufuzli "Gartner" taqdiqot kompaniyasi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilning so'ngiga qadar logistika kompaniyalarining qariyb 50 foizi sun'iy intellektni qo'llab-quvvatlovchi texnologiyalarga sarmoya kiritadi.

Xususan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" 2020-yil 29-oktabrdagi PF-6097-son Farmoni [1], "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shartsharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son qarori [2] hamda bu qarorga muvofiq sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish va ushbu sohada yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini yo'lga

qo'yish maqsadida Vazirlar Mahkamasining “Raqamli texnologiyalar va sun’iy intellektni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot instituti faoliyatini tashkil etish to’g’risida” 2021-yil 31-iyuldagi 475-son qarori [3] qabul qilindi va unga ko’ra, sun’iy intellekt asosida ko’rsatilayotgan xizmatlar ulushini 10 foizga yetkazish yoki sun’iy intellekt asosida yaratilgan dasturiy mahsulotlar va ko’rsatiladigan xizmatlar hajmini 1,5 milliard AQSH dollariga yetkazish kabi bir qator vazifalar ham belgilab berilgan

Sun’iy Intellekt (AI) qo’llanila boshlagan barcha sohalar qatorida, ta’minot zanjiri boshqarish ham o’ziga xos o’zgarishlarga erishdi. Ta’minot zanjiri mutaxassislari AI texnologiyalari tufayli murakkab to’siqlarni yengib o’tishlari, jarayonlarni soddalashtirishlari va samaradorlikni oshirishlari mumkin.

“UNIVDATOS” jurnalining hisob-kitoblariga ko’ra, Sun’iy Intellekt (AI) ning Ta’minot zanjiri bozoridagi hajmi 2023-yilda 7.1 milliard dollarni tashkil qilgan hamda prognoz davri (2024-2032-yillar)da 44.5% o’sishi kutilmoqda.

Ta’minot zanjiri bozorida global sun’iy intellekt.1-rasmdan ko’rinib turibdiki, ta’minot zanjiri bozorida sun’iy intellektdan foylanadigan eng yirik korxonalar **IBM**, **Microsoft** hamda Intel bo’lib turibdi. **IBM**. **IBM** korporatsiyasi o’zining **IBM Talent & Transformation** xizmatlaridan foydalanadi.

IBM Talent & Transformation xizmatlari AI ko’nikmalarini to’liq o’rgatish, shuningdek, xodimlarning vakolatlarini kengaytirish, xodimlarni baholashning xolisligini bartaraf etish va zamonaviy korporativ madaniyatni shakllantirish uchun AI vositalaridan foydalanish bo’yicha maslahatlarni o’z ichiga oladi.

Microsoft 2000-yillardan boshlab Microsoft kompaniyasi sun’iy intellektdan foydalanishni boshlagan. Hozirga kelib kompaniyaning IT-bo’limi sun’iy intellektni qo’llagan holda o’zlarining Microsoft Teams yig’ilish xonalari, tarmoqlar, IoT qurilmalari va Microsoft 365 orqali qurilmalarni kuzatish uchun yig’ilgan uchrashuvlar va qo’ng’iroq ma’lumotlarini bajaradilar.

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, Sun’iy Intellekt (AI) Ta’minot zanjirini boshqarishda mashhur bo'lib bormoqda. Hozirgi kunga kelib, mashhur yirik kompaniyalarning 50 foizi allaqachon ta’minot zanjirini sun'iy intellektdan foydalanmoqda va yana 30 foizi buni tez orada qilishni rejalashtirmoqda. AIning afzalliklari ushbu tendentsiyani boshqaradigan muhim omil ekanligi ajablanarli emas. Tadqiqotlarga ko'ra, Ta’minot zanjirini boshqarish jarayonlarida AI dan

foydalanadigan kompaniyalar samaradorligi (46 foiz), aniqligi (39 foiz) va xarajatlarni tejash o'rsatgichlari (34 foiz) sezilarli yaxshilanishlarga erishgan.[7]Ta'minot zanjiri va logistikada sun'iy intellektdan foydalanish jarayonlarning deyarli barcha jihatlarini yaxshilashi mumkin. Bu operatsion samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va hatto ishchilar xavfsizligini yaxshilash imkoniyatiga ega.

Sun'iy Intellektning Ta'minot zanjiri boshqaruvidagi afzalliklari. Omborxonada samaradorligini oshiradi. Tadqiqotlarga ko'ra, sun'iy intellektdan foydalanadigan omborlar tovarlar aniqligi 99,9% ga yetishi, xodimlarning ish vaqtini 20% yoki undan ko'proq qisqartirishi va buyurtmalarni bajarish tezligini kamida 15% ga oshirishi mumkin. Operatsion xarajatlarni kamaytirish. Korxonalar Sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llashlarining asosiy sabablaridan biri bu albatta operatsion xarajatlarni kamaytirish sanaladi. "Statista" jurnali tadqiqotlariga ko'ra, 2021-yil so'rovlarda qatnashga ishtirokchilarning 50% dan ortig'ining tadbirkorlik faoliyatida ta'minot zanjiri xarajatlari 10-20% ga kamayganligini takidlashgan

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Sun'iy intellekt (AI) ta'minot zanjiri boshqaruvinin inqilob qilmoqda, uzoq yillik muammolarni hal qilish va operatsiyalarni optimallashtirishning yangi usullarini taklif qilmoqda. Talabni prognozlash, tovarlarni boshqarish, ishlab chiqarish jarayonlari hamda logistika va generativ imkoniyatlarni kuchaytirish orqali AI tez o'zgaruvchan dunyoda raqobatbardosh bo'lishni istagan tashkilotlar uchun keng qamrovli vositalarni taqdim etadi. Xususan, so'ngi yillarda mamlakatimizda sun'iy intellektni rivojlantirish bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirildi. Yuqoridagi muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish va ushbu taklif etilayotgan chora-tadbirlarni amalga oshirish bilan mamlakatimizda Sun'iy intellektni yanada rivojlantirish yo'llarini kuchaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" 2020-yil 29-oktabrdagi PF-6097-son.

2.“Sun’iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shartsharoitlar yaratish chora-tadbirlari to’g’risida” 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son.

3.Vazirlar Mahkamasining “Raqamli texnologiyalar va sun’iy intellektni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot instituti faoliyatini tashkil etish to’g’risida” 2021-yil 31-iyuldagi 475-son

4.“McKinsey” jurnali. “The state of AI in 2022—and a half decade in review” - 2022 URL.

5. <https://www.ibm.com/topics/supplychain>